

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องรูปแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลคำบง อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาเกี่ยวกับการแพร่ระบาดของยาเสพติด ในพื้นที่เทศบาลตำบลคำบง อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์ (2) สร้างรูปแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ในพื้นที่เทศบาลตำบลคำบง อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์ และ (3) ทดลองใช้และประเมินผลรูปแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ในพื้นที่เทศบาลตำบลคำบง อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานการวิจัย ดังนี้ (1) การมีรูปแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของคนในชุมชน โดยวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ด้วยการเปิดโอกาส ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการทำงานทุกขั้นตอน ตั้งแต่การร่วมคิด ร่วมสร้างรูปแบบ ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับประโยชน์ และร่วมติดตามประเมินผล อย่างแท้จริง จะนำไปสู่การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดได้อย่างตรงจุด และเกิดผลสำเร็จ และ (2) หลังจากการทดลองใช้รูปแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นแล้ว จะส่งผลให้การดำเนินการแก้ไขปัญหายาเสพติดดีขึ้น มีรายละเอียดการดำเนินการวิจัย ดังนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาเกี่ยวกับการแพร่ระบาดของยาเสพติด ในพื้นที่เทศบาลตำบลคำบง อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์

1. ประชากร และกลุ่มเป้าหมาย ในระยะที่ 1

1.1 ประชากร ได้แก่ ประชาชนทุกคน ในพื้นที่เทศบาลตำบลคำบง อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 15 ชุมชน มีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 2,406 ครัวเรือน ประชากร มีจำนวนทั้งสิ้น 10,477 คน แยกเป็นชาย 5,265 คน หญิง 5,212 คน มีความหนาแน่นเฉลี่ย 68.76 คน / ตารางกิโลเมตร

1.2 ประชากรกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ กลุ่มแกนนำชุมชนๆ ละ 50 คน จำนวน 15 ชุมชน รวมเป็นจำนวนทั้งสิ้น 750 คน ซึ่งคัดเลือกจากตัวแทนของประชาชนทุกภาคส่วน ทุกกลุ่ม/องค์กร ในชุมชน ตามสัดส่วน ดังนี้

1.2.1 กลุ่มผู้นำเป็นทางการ จำนวน 15 คน ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน รวมทั้ง ผู้นำที่เป็นทางการอื่น ๆ ที่ทางราชการได้ประกาศจัดตั้ง วิธีการได้มา โดยใช้วิธีการเลือกกันเองโดยเปิดเผย ให้ที่ประชุมออกเสียงเลือกตัวแทน โดยให้ประกาศรายชื่อผู้ได้รับการเสนอชื่อ หากผู้เข้าประชุมเห็นว่าผู้ที่ได้รับการเสนอชื่อนั้นเหมาะสมจะเป็น แกนนำก็ให้ยกมือขึ้นพื้นศีรษะ แล้วให้นับคะแนนจากผู้ที่ยกมือขึ้นพื้นศีรษะ แล้วให้นับคะแนนจากผู้ที่ยกมือในแต่ละครั้งที่ประกาศ และจดบันทึกคะแนนไว้ จนได้ครบจำนวน

1.2.2 กลุ่มผู้นำตามธรรมชาติ จำนวน 10 คน ได้แก่ ปราชญ์ชาวบ้าน พระภิกษุ ข้าราชการบำนาญ ผู้นำทางพิธีกรรมต่าง ๆ พ่อตัวอย่างหรือบุคคลตัวอย่าง ผู้มีผลงานโดดเด่นด้านเศรษฐกิจพอเพียง วิธีการได้มา โดยใช้วิธีการเลือกกันเองโดยเปิดเผย ให้ที่ประชุมออกเสียงเลือกตัวแทน โดยให้ประกาศรายชื่อผู้ได้รับการเสนอชื่อ หากผู้เข้าประชุมเห็นว่าผู้ที่ได้รับการเสนอชื่อนั้นเหมาะสมจะเป็นแกนนำก็ให้ยกมือขึ้นพื้นศีรษะ แล้วให้นับคะแนนจากผู้ที่ยกมือขึ้นพื้นศีรษะ แล้วให้นับคะแนนจากผู้ที่ยกมือในแต่ละครั้งที่ประกาศ และจดบันทึกคะแนนไว้ จนได้ครบจำนวน

1.2.3 กลุ่มอาชีพ/กลุ่มทางสังคม จำนวน 10 คน ได้แก่ กลุ่มออมทรัพย์ กองทุน หมู่บ้าน กลุ่มสตรี กลุ่มเยาวชน กลุ่มผู้สูงอายุ และ กลุ่มทางการเกษตร วิธีการได้มา โดยใช้วิธีการเลือกกันเองโดยเปิดเผย ให้ที่ประชุมออกเสียงเลือกตัวแทน โดยให้ประกาศรายชื่อผู้ได้รับการเสนอชื่อ หากผู้เข้าประชุมเห็นว่าผู้ที่ได้รับการเสนอชื่อนั้นเหมาะสมจะเป็นแกนนำก็ให้ยกมือขึ้นพื้นศีรษะ แล้วให้นับคะแนนจากผู้ที่ยกมือขึ้นพื้นศีรษะ แล้วให้นับคะแนนจากผู้ที่ยกมือในแต่ละครั้งที่ประกาศ และจดบันทึกคะแนนไว้ จนได้ครบจำนวน

1.2.4 กลุ่มอาสาสมัครต่างๆ ในชุมชน จำนวน 10 คน ได้แก่ กลุ่มผู้ประสานพลังแผ่นดินต่อต้านยาเสพติด กลุ่มประชาธิปไตย กลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม รวมทั้งกลุ่มอาสาสมัครอื่น ๆ ที่มีในชุมชน วิธีการได้มา โดยใช้วิธีการเลือกกันเองโดยเปิดเผย ให้ที่ประชุมออกเสียงเลือกตัวแทน โดยให้ประกาศรายชื่อผู้ได้รับการเสนอชื่อ หากผู้เข้าประชุมเห็นว่าผู้ที่ได้รับการเสนอชื่อนั้นเหมาะสมจะเป็น แกนนำก็ให้ยกมือขึ้นพื้นศีรษะ แล้วให้นับคะแนนจากผู้ที่ยกมือขึ้นพื้นศีรษะ แล้วให้นับคะแนนจากผู้ที่ยกมือในแต่ละครั้งที่ประกาศ และจดบันทึกคะแนนไว้ จนได้ครบจำนวน

1.2.5 กลุ่มเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ จำนวน 5 คน ได้แก่ ข้าราชการ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ชุมชนหรือในพื้นที่ตำบลตำบล อำเภอ หัวฝิ่ง จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้แก่ ครู เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลตำบล ชุมชนปฏิบัติภารกิจประจำตำบล วิธีการได้มา โดยใช้วิธีการเลือกกันเองโดยเปิดเผย ให้ที่ประชุมออกเสียงเลือกตัวแทน โดยให้ประกาศรายชื่อผู้ได้รับการเสนอชื่อ หากผู้เข้าประชุมเห็นว่าผู้ที่ได้รับการเสนอชื่อนั้นเหมาะสมจะเป็นแกนนำก็ให้ยกมือขึ้นพื้นศีรษะ แล้วให้นับคะแนนจากผู้ที่ยกมือขึ้นพื้นศีรษะ แล้วให้นับคะแนนจากผู้ที่ยกมือในแต่ละครั้งที่ประกาศ และจดบันทึกคะแนนไว้ จนได้ครบจำนวน

1.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การเก็บข้อมูลในระบะนี้ ผู้วิจัย ใช้เครื่องมือ 3 ชนิด ได้แก่ แบบสำรวจ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มแกนนำชุมชน 15 ชุมชน ๆ ละ 50 คน รวมทั้งสิ้น 750 คน และเก็บข้อมูลจากกลุ่มประชาชนทั่วไปอีก จำนวน 8 ชุมชน ๆ ละ 30 คน รวมทั้งสิ้น 240 คน ในวันที่ออกไปประชุมกลุ่มแกนนำชุมชนทั้ง 15 ชุมชน จะนำเอาเทคนิคการประชุมแบบ A-I-C มาใช้กับผู้เข้าร่วมประชุม มีการแบ่งกลุ่มย่อยไประดมความคิด ระดมสมอง เพื่อคิดค้นหาปัญหา สร้างรูปแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพเสพติด โดยเครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ กระดาษ ปากกาลูกกลิ้ง ปากกาคเมรี่ เครื่องบันทึกภาพ เครื่องบันทึกเสียง เครื่องคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis of Data)

ข้อมูลที่เกี่ยวข้องได้คือ สรุปปัญหาทั่วไปของชุมชน และสภาพปัจจุบันที่เป็นปัญหาเกี่ยวกับการแพร่ระบาดของยาเสพติดของชุมชน ที่ได้จากการระดมสมองของกลุ่มย่อย และได้นำเข้าเสนอต่อที่ประชุมใหญ่ ซึ่งผู้วิจัย และทีมวิจัย จะนำมาจัดหมวดหมู่ แล้วทำการวิเคราะห์ในเชิงคุณภาพ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และความถี่ โดยนำเสนอในรูปของตารางประกอบคำบรรยาย

ระยะที่ 2 เป็นการสร้างรูปแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพเสพติด ในพื้นที่เทศบาลตำบลคำบง อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

1.1 ประชากร คือ กลุ่มเดียวกันกับการวิจัยในระยะที่ 1 ดังแสดงในตารางที่ 9

1.2 ประชากรกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ กลุ่มแกนนำชุมชน ๆ ละ 50 คน จำนวน 15 ชุมชน รวมเป็นจำนวนทั้งสิ้น 750 คน ซึ่งคัดเลือกจากตัวแทนของประชาชนทุกภาคส่วน ทุกกลุ่ม/องค์การ ในชุมชนดังแสดงในข้อ 1.2

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การเก็บข้อมูลในระบะนี้ โดยการประชุมกลุ่มแกนนำชุมชน 15 ชุมชน ๆ ละ 50 คน โดยใช้เทคนิค A-I-C เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ กระดาษ ปากกาลูกกลิ้ง ปากกาคเมรี่ เครื่องบันทึกภาพ เครื่องบันทึกเสียง เครื่องคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก

3. การวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis of Data)

ข้อมูลที่เกี่ยวข้องได้คือ สรุปรูปแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพเสพติดของชุมชน จำนวน 15 ชุมชน ที่ได้จากการระดมสมองของกลุ่มย่อย และได้นำเข้าเสนอต่อที่ประชุมใหญ่ ซึ่งผู้วิจัย และทีมวิจัยจะนำมาจัดหมวดหมู่ แล้วทำการวิเคราะห์ในเชิงคุณภาพ

ระยะที่ 3 เป็นการทดลองใช้และประเมินผลรูปแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่เทศบาลตำบลคำบง อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. กลุ่มทดลอง ได้แก่

ชุมชนในพื้นที่เทศบาลตำบลคำบง จำนวน 8 ชุมชน ประกอบด้วย ชุมชน โศกศรี หมู่ที่ 2, 3 ชุมชนปลาขาว หมู่ที่ 6 ชุมชนคำม่วง หมู่ที่ 5, 14 ชุมชนน้ำคำ หมู่ที่ 10 ชุมชนโนนสวนแก้ว หมู่ที่ 9 และ ชุมชนร่องคำหมี หมู่ที่ 12

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

2.1 ตัวแปรอิสระ คือ รูปแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ในพื้นที่เทศบาลตำบลคำบง อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์

2.2 ตัวแปรตาม คือ ความสำเร็จในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ในพื้นที่เทศบาลตำบลคำบง อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์

3. การรวบรวมข้อมูล

ใช้รูปแบบที่สร้างขึ้นในระยะที่ 2 นำไปทำการทดลองกับกลุ่มทดลอง ประมาณ 6 เดือน และเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ก่อนการทดลอง (Pre-test) ตั้งแต่ เดือนมีนาคม – เดือนสิงหาคม 2552 เก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนทั่วไป ในพื้นที่ทดลอง 8 ชุมชนๆ ละ 30 คน รวมทั้งสิ้น 240 คน

ระยะที่ 2 หลังการทดลอง (Post-test) ตั้งแต่ เดือนกันยายน 2552 – กุมภาพันธ์ 2553 เก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนทั่วไป ในพื้นที่ทดลอง 8 ชุมชนๆ ละ 30 คน รวมทั้งสิ้น 240 คน และเปรียบเทียบข้อมูลก่อนและหลังด้วย Multivariate Tests

สรุปผลการวิจัย

จุดเริ่มต้นของการวิจัยเกิดจากการสนทนาอย่างไม่เป็นทางการ ระหว่างผู้วิจัยในฐานะ ปลัดอำเภอ ผู้ประสานงานประจำตำบลคำบง ได้สนทนากับนายวิจิตร ภูผาสีห์ ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 2 ตำบลคำบง ถึงแนวทางการแก้ไขปัญหายาเสพติด ผู้วิจัยจึงให้ข้อคิดแนวทางการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของประชาชน ควรให้ประชาชนเข้ามาร่วมด้วย ทุกขั้นตอน จึงจะสำเร็จ ความคิดนี้ ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 2 เห็นด้วย จึงเริ่มจุดประกายความคิดเรื่องการมีส่วนร่วมไปยังผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 3, 4, 7 และ 10 จากนั้นได้ขยายผลไปทุกชุมชน จึงนัดหมายประชุมอย่างไม่เป็นทางการ เพื่อขอทราบแนวความคิดและการสนับสนุนการวิจัย จนทำให้ผู้วิจัยได้วางแผนการวิจัย โดยได้เตรียมการ

มาตั้งแต่เดือนมกราคม 2552 ด้วยการชี้แจงโครงการวิจัยต่อที่ประชุมประจำเดือนกุมภาพันธ์ ผู้ใหญ่บ้าน และการออกไปประชาสัมพันธ์ให้ผู้นำทางการ ผู้นำตามธรรมชาติ และประชาชนทั่วไป ได้ทราบถึงโครงการวิจัย และได้สร้างเครื่องมือซึ่งเป็นแบบสอบถามความพึงพอใจของประชาชน ในระยะ 6 เดือนแรกก่อนดำเนินการวิจัย ในพื้นที่ชุมชน 8 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนโคกศรี หมู่ที่ 2, 3 ชุมชนปลาขาว หมู่ที่ 6 ชุมชนคำม่วง หมู่ที่ 5, 14 ชุมชนน้ำคำ หมู่ที่ 10 ชุมชนโนนสวนแก้ว หมู่ที่ 9 และชุมชนร่องคำหมู่ หมู่ที่ 12 ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล 7 ตัวแปร ประกอบด้วย 1) ผู้ค้า ยาเสพติด 2) ผู้เสพยาเสพติดที่ได้รับ การบำบัด 3) จำนวนครั้งการลักขโมย 4) จำนวนการก่ออาชญากรรม 5) จำนวนการทะเลาะวิวาท 6) จำนวนคนในแก๊งค์มอเตอร์ไซค์ซิ่ง และ 7) ความพึงพอใจของประชาชนต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด จากนั้น ผู้วิจัย ได้จัดทำโครงการวิจัย เสนอต่อ นายอำเภอห้วยผึ้ง เพื่ออนุมัติ โครงการ และทำหนังสือแจ้งประสานไปยังเทศบาลตำบลคำบง เพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณ เป็นเงินทั้งสิ้น 75,000 บาท (เจ็ดหมื่นห้าพันบาทถ้วน) ทำหนังสือประสานไปยังส่วนราชการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหายาเสพติด เช่น ฝ่ายปกครอง ตำรวจ โรงพยาบาลห้วยผึ้ง สาธารณสุขอำเภอห้วยผึ้ง สำนักงานพัฒนาชุมชน สำนักงาน ป.ป.ส. เพื่อขอรับการสนับสนุนวิทยากร ได้จัดทีมวิจัย จัดเตรียมวัสดุ-อุปกรณ์ ที่จำเป็นต้องใช้ในงานวิจัย ภาคสนาม เช่น กระดาษ ปากกา เครื่องบันทึกภาพ เครื่องบันทึกเสียง เครื่องคอมพิวเตอร์ เมื่อทุกอย่างพร้อม จึงได้จัดทำแผนปฏิบัติการประชุมกลุ่มแกนนำชุมชนๆ ละ 50 คน จำนวน 15 ชุมชนรวมทั้งสิ้น 750 คน โดยวางแผนออกไปประชุม 3 รอบๆ ละ 9 ครั้ง เป็นการประชุมเพื่อระดมความคิด ระดมสมอง ตามวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับประโยชน์ และร่วมติดตามประเมินผล การประชุมใช้เทคนิคการประชุมแบบ A-I-C แบ่งการประชุมออกเป็น 2 ภาค คือ ภาคเช้า ตั้งแต่เวลา 08.30 - 12.00 น. เป็นการบรรยายของวิทยากรจากส่วนราชการต่างๆ เพื่อให้ความรู้ถึงโทษพิษภัยของยาเสพติด และกระตุ้นจิตสำนึกให้เกิดความตระหนัก ให้ทุกคนลุกขึ้นมาต่อสู้กับปัญหาด้วยตนเองโดยไม่หวังพึ่งส่วนราชการ แต่เพียงฝ่ายเดียว ภาคบ่าย ตั้งแต่เวลา 13.00 - 16.30 น. ทีมวิจัยได้แจ้งให้ผู้เข้าประชุมได้รับทราบถึงเทคนิค A-I-C หัวข้อที่จะนำไประดมความคิด ระดมสมอง 3 หัวข้อ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย จนได้ข้อค้นพบดังกล่าว หลังจากนั้นจึงได้นำรูปแบบกลับไปทดลองใช้ในชุมชน จำนวน 8 ชุมชน เหตุผลที่เลือก 8 ชุมชนนี้ เนื่องจากเป็นไปตามมติของที่ประชุมแกนนำชุมชน ผู้นำและประชาชนในชุมชนมีความสมัครใจและมีความพร้อม ได้แก่ ชุมชนโคกศรี หมู่ที่ 2, 3 ชุมชนปลาขาว หมู่ที่ 6 ชุมชนคำม่วง หมู่ที่ 5, 14 ชุมชนน้ำคำ หมู่ที่ 10 ชุมชนโนนสวนแก้ว หมู่ที่ 9 และ ชุมชนร่องคำหมู่ หมู่ที่ 12 หลังจากที่ได้มีการนำเอารูปแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดไปทดลองใช้แล้ว ผู้วิจัยจึงได้ทำการแจกจ่ายแบบสอบถามความพึงพอใจของประชาชน

ทั่วไป อีกครั้งหนึ่ง เพื่อนำมา เปรียบเทียบความแตกต่างกับช่วงระยะเวลาของ 6 เดือนแรกก่อน การทดลองใช้ ว่าแตกต่างกันหรือไม่

ผลการทดลองใช้ และประเมินผลรูปแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ในพื้นที่ เทศบาลตำบลคำบง อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า มีผู้ค้ายาเสพติด ผู้เสพยาเสพติดที่ได้รับการบำบัด จำนวนครั้งการลักขโมย จำนวนการก่ออาชญากรรม จำนวนการทะเลาะวิวาท จำนวน คนในแก๊งค์มอเตอร์ไซค์ซึ่งมีผลลดลง ในส่วนความพึงพอใจของประชาชน มีเพิ่มขึ้น

ข้อค้นพบ

จากการที่ผู้วิจัยและทีมงานได้ออกไปประชุมกลุ่มแกนนำชุมชน จำนวน 15 ชุมชน จำนวน 3 รอบๆ ละ 9 วัน ตั้งแต่วันที่ 1 สิงหาคม 2552 ถึงวันที่ 27 สิงหาคม 2552 มีข้อค้นพบ ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาเกี่ยวกับการแพร่ระบาดของยาเสพติด ในพื้นที่เทศบาลตำบลคำบง อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์ ในระยะที่ 1 มีดังนี้

1.1 ปัญหาทั่วไปของชุมชน ทั้ง 15 ชุมชน พบว่ามี 5 ปัญหา ได้แก่ 1) ปัญหา การมั่วสุมของเด็กและเยาวชน 2) ปัญหาตู้เกมส์/อินเทอร์เน็ต 3) ปัญหาการลักขโมย 4) ปัญหา แก๊งค์มอเตอร์ไซค์ซึ่ง และ 5) ปัญหาการทะเลาะวิวาท ปัญหาทั้งหมดนี้ มีทุกชุมชน บางชุมชน มีความรุนแรง บางชุมชน มีเบาบาง

1.2 ปัญหาเกี่ยวกับการแพร่ระบาดของยาเสพติด พบว่า ทุกชุมชน ในพื้นที่ เทศบาลตำบลคำบง มียาเสพติดเข้ามาแพร่ระบาด 3 ชนิด คือ ยาบ้า กัญชา สารระเหย (กาว) ทุกชุมชนมีผู้ค้า ผู้เสพ และ เป็นผู้เสพและค้า ส่วนผู้ผลิตไม่มีในพื้นที่

2. การสร้างรูปแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ในพื้นที่เทศบาลตำบล คำบง อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์ มีดังนี้

2.1 จัดตั้งคณะกรรมการคุ้ม โดยแต่ละคุ้มมีจำนวน 10-15 ครัวเรือน เพื่อให้ สามารถสอดส่องดูแลคนในคุ้มได้อย่างทั่วถึง

2.2 จัดตั้งเวรยาม เพื่อการเฝ้าระวัง เป็นจุดตรวจ จุดสกัด ไม่ให้ยาเสพติดเข้ามา ในชุมชน จัดให้มีชุดลาดตระเวนหาข่าว หากพบว่ามีสิ่งผิดปกติเข้ามาในชุมชนให้รีบแจ้ง คณะกรรมการชุมชน และเจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือ ฝ่ายปกครอง

2.3 ตั้งกฎสังคม ให้คณะกรรมการชุมชนและชาวบ้านร่วมกันสร้างกฎสังคม ซึ่ง ถือเป็นรัฐธรรมนูญของชุมชน จะเป็นก็ข้อแล้วแต่ความจำเป็น หากมีใครทำผิดกฎก็ให้คณะกรรมการ

ฝ่ายที่รับผิดชอบทำการปรับโดยเด็ดขาด โดยไม่เลือกปฏิบัติ เริ่มจากเบาไปหาหนัก หากยังไม่เจ็ดหลายก็ให้นำตัวส่งเจ้าหน้าที่ดำเนินการโดยเด็ดขาดต่อไป

2.4 อบรมให้ความรู้แก่ประชาชนเป็นประจำ ให้เจ้าหน้าที่จากส่วนราชการต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหายาเสพติด เช่น สำนักงาน ป.ป.ส. ฝ่ายปกครอง ตำรวจ สาธารณสุข โรงพยาบาล สถานีอนามัย และเทศบาล ออกไปให้ความรู้ความเข้าใจถึงโทษ และพิษภัยของยาเสพติดแก่ประชาชน

2.5 จัดกีฬาต้านยาเสพติด เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนออกกำลังกาย โดยเฉพาะเยาวชน เพื่อไม่ให้ไปหมกมุ่นกับยาเสพติด ประชาชนมีสุขภาพที่สมบูรณ์แข็งแรง

2.6 ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพแก่ประชาชน ให้ประชาชนมีงานทำ และมีรายได้เพียงพอแก่การดำรงชีพ เช่น การฝึกอบรมอาชีพ และ การน้อมนำเอาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้ประชาชนไปปฏิบัติ

2.7 การส่งเสริมโครงการแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง รณรงค์ให้ประชาชน ลด ละ เลิกอบายมุข

ผลจากการทดลองใช้รูปแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ในพื้นที่ 8 ชุมชน มีดังนี้

1. ผู้ค้ายาเสพติดลดลง
2. ผู้เสพยาเสพติดที่ได้รับการบำบัดลดลง
3. จำนวนครั้งการลักขโมยลดลง
4. จำนวนการก่ออาชญากรรมลดลง
5. จำนวนการทะเลาะวิวาทลดลง
6. จำนวนคนในแก๊งค์มอเตอร์ไซค์ซึ่งลดลง
7. ความพึงพอใจของประชาชนต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด เพิ่มขึ้น

อภิปรายผล

การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ที่เป็นแนวความคิดของประชาชนในชุมชน ที่ผู้วิจัยและทีมงานได้ออกไปประชุมกลุ่มแกนนำชุมชนทั้ง 15 ชุมชน ในพื้นที่เทศบาลตำบลคางบง อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์ มีจุดเริ่มต้นคือ จะต้องเริ่มจากการก่อเกิดกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อป้องกันยาเสพติด โดยมีการกระตุ้นให้ประชาชนในชุมชนรับรู้ และตระหนักในปัญหายาเสพติดก่อน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไกรสุข สิ้นสุก (2545 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษา

วิจัยเรื่อง กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันยาเสพติด โดยวิธีการวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม ตำบลบางพรหม อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม ซึ่งกล่าวว่า การก่อเกิดกระบวนการมีส่วนร่วมเกิดจากการกระตุ้นให้ชุมชนรับรู้และตระหนักในปัญหา ยาเสพติด โดยผู้วิจัยมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวก และผู้วิจัยยังพบอีกว่าเมื่อประชาชนเกิดความตระหนักในปัญหาแล้ว จะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การค้นหาปัญหา การวิเคราะห์ปัญหา การวางแผน การพิจารณาตัดสินใจแก้ไขปัญหา การร่วมปฏิบัติ และการร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบต่อตัวประชาชนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ (ทวิศักดิ์ นพเสถียร. 2541 : 27) ได้กล่าวไว้ว่า หลักการมีส่วนร่วมนั้นมีหลักการสำคัญ 5 ประการ ประกอบด้วย การทำงานที่อาศัยประสบการณ์เดิมของสมาชิก เป็นการดำเนินงานที่ทำให้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้และความคิดที่ท้าทายแปลกใหม่อย่างต่อเนื่อง เป็นการเรียนรู้ที่มีปฏิสัมพันธ์กันเองระหว่างสมาชิก และระหว่างสมาชิกกับวิทยากร เป็นการขยายความคิดที่มีอยู่ให้ขยายกว้างออกไป รวมถึงมีการสื่อสารด้วยวิธีการพูด การเขียน เพื่อแลกเปลี่ยน วิเคราะห์และสังเคราะห์ความคิด และ ภิรมย์ จงคำอาจ (2545 : 3) กล่าวว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนานั้นสามารถแบ่งเป็น 5 ระดับ คือ การมีส่วนร่วมพิจารณาค้นหาปัญหา การมีส่วนร่วมค้นหาสาเหตุของปัญหา การมีส่วนร่วมพิจารณาหาแนวทางและวิธีการในการแก้ไขปัญหา การมีส่วนร่วมดำเนินการแก้ไขปัญหา และการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินการ และการจะแก้ไขปัญหา ยาเสพติดให้ตรงจุดนั้นจะต้องให้ประชาชนในชุมชนช่วยกันคิดค้นหารูปแบบ หรือวิธีการของตนเองไม่ใช่เกิดจากการสั่งการของเจ้าหน้าที่ของรัฐ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภรดี ไชยสิน. (2547 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่น : กรณีศึกษาการพัฒนาารูปแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ข้อสรุปและการอภิปรายผล พบว่า ในเชิงกระบวนการพัฒนารูปแบบฯ เริ่มด้วยการสร้างความตระหนักแก่ประชาชนทั่วไป และคัดเลือกแกนนำชุมชนเข้ามาทำงานในรูปแบบของคณะกรรมการ จากนั้น ทำการสำรวจการใช้ยาเสพติดก่อนดำเนินโครงการทบทวน / สำรวจภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในหมู่บ้านของตำบลน้ำเค็ม และตำบลบ้านไร่ อำเภอห้วยทับทัน จังหวัดเพชรบูรณ์ วิเคราะห์ และสังเคราะห์ ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เป็นองค์ความรู้ใหม่ จากนั้น มาดำเนินการแก้ไข ติดตามผลและตรวจสอบเป็นระยะ รวมทั้งประเมินผลเมื่อสิ้นสุดโครงการ กิจกรรมสำคัญที่สุดในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในมุมมองของชาวบ้านคือการเสริมสร้างอาชีพ และการลดกระแสบริโภคนิยม จากบทเรียนที่ได้จากประชาชนในชุมชน คือการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นไม่ใช่เป็นเพียงการดึงประชาชนเข้าร่วมโครงการที่ฝ่ายรัฐเป็นผู้กำหนดให้ แต่ควรเกิดจากจิตสำนึกของประชาชนจริง ๆ ฝ่ายรัฐจะต้องให้อำนาจและให้ประชาชนได้แสดงบทบาทของตนอย่างเต็มที่ สอดคล้องกับ ลือชัย ศรีเงินยาง

และ ผาสุก อเนกวานิช ได้กล่าวไว้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนที่แท้จริงจะต้องไม่หมายความว่า เพียงแต่การดึงประชาชนเข้ามาร่วมโครงการที่รัฐบาลเป็นผู้กำหนด “รูปแบบและเป้าหมายของงาน” และ “กำหนดให้มีการเข้าร่วมงาน” ดังที่ผ่านมา แต่จะต้องเป็นการมีส่วนร่วมอย่างมีสำนึกรับผิดชอบ และมีบทบาทอย่างเต็มที่ ตั้งแต่ คิดค้นปัญหา วางแผนปฏิบัติงาน ดูแล กำกับ ตลอดจนประเมินผล ติดตามงาน การมีส่วนร่วมของประชาชนที่แท้จริงจะต้องหมายถึงการมอบอำนาจอธิปไตยขั้นพื้นฐาน คืนสู่ประชาชน การพยายามจัดตั้งและพัฒนาองค์กรประชาชนให้เข้มแข็ง บนพื้นฐานของการพึ่งตนเอง เป็นสำคัญ

บทเรียนที่ได้จากการออกไปประชุมกลุ่มแกนนำชุมชน 15 ชุมชน ในพื้นที่เทศบาลตำบล คำบง อำเภอ ห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 3 รอบ ๆ ละ 9 ครั้ง สามารถนำมาอภิปรายผล เป็นข้อ ๆ ได้ดังนี้

1. การแก้ไขปัญหาสุขภาพจิตในชุมชน ในเบื้องต้นจะต้องสร้างความตระหนักให้เกิดขึ้นแก่ประชาชนในชุมชนก่อน เมื่อเกิดความตระหนักแล้วจึงค่อยนำไปสู่กระบวนการเข้ามามีส่วนร่วม
2. ประชาชนในพื้นที่ต้องเข้ามามีส่วนร่วมทุกภาคส่วน เพื่อเข้ามาระดมความคิด ระดมสมอง ค้นหาปัญหา วิเคราะห์ปัญหา คิดค้นหาวิธีการหรือรูปแบบที่เหมาะสม และจัดทำ แผนงาน / โครงการ เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง มีส่วนร่วมในกระบวนการทำงาน ทุกขั้นตอนตั้งแต่ การร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับประโยชน์ และ ร่วมติดตาม ประเมินผล
3. ภาครัฐมีบทบาทเป็นเพียงผู้ให้คำปรึกษาแนะนำ ประสานงานและอำนวยความสะดวก ไม่ใช่ผู้ออกคำสั่งให้ประชาชนปฏิบัติตามเหมือนอย่างที่เคยปฏิบัติมาแต่อดีต บทบาทของ การทำงานควรให้ประชาชนในพื้นที่เป็นผู้คิดด้วยสำนึกและรวมพลังกันในการต่อสู้ด้วยตนเอง จะทำให้เกิดความภาคภูมิใจ และมีความรู้สึกเป็นเจ้าของ
4. นักวิจัย พึงระลึกอยู่เสมอว่าชาวบ้านเป็นผู้มีภูมิความรู้ มีศักดิ์ศรีและคุณค่าของ ความเป็นคน ดังนั้น จึงควรเปิดโอกาสให้ชาวบ้านได้แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ ให้รู้สึกว่า ตนเองมีคุณค่าต่อส่วนรวม
5. แนวความคิดเห็นของประชาชนที่ได้สะท้อนออกมาผ่านที่ประชุมกลุ่มแกนนำ ชุมชน ที่สำคัญ คือประสงค์จะให้ทางราชการสนับสนุนงบประมาณเพื่อนำไปใช้ในการจัด กิจกรรมต่างๆ ได้อย่างต่อเนื่อง และมีการส่งเสริมอาชีพให้แก่ประชาชนอย่างจริงจัง

6. ผู้นำจะต้องปฏิบัติตัวเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับชุมชน เช่น การละ ถด เลิก อบายมุข การไม่ตามกระแสบริโภคนิยม และให้มีการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติอย่างจริงจัง

7. ทีมวิจัย และนักพัฒนาในพื้นที่ ได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันกับชุมชน ได้ประสบการณ์การทำงานร่วมกับชุมชน อันก่อให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับประชาชน และฝ่ายชาวบ้าน ในชุมชนเองก็เกิดแนวคิดในการพัฒนาตนเองมากขึ้น

ข้อจำกัดในการทำวิจัย

กลุ่มแกนนำชุมชน ที่เข้าร่วมการประชุมมาไม่ครบ ตัวแทนบางกลุ่มยังไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควร กลุ่มที่มาประชุมไม่กล้าแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ บางคนยังไม่กล้าเปิดเผยข้อมูลของผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด เพราะอาจจะเกรงกลัวกลุ่มผู้ค้าหรือผู้มีอิทธิพล จึงทำให้ไม่สามารถหาข้อมูลของผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดได้ครบถ้วน และได้แนวทางหรือวิธีการของการแก้ไขปัญหาที่หลากหลาย คนส่วนใหญ่ที่เข้าประชุมยังคงยึดติดความเชื่อ และค่านิยมเดิมๆ เช่น แล้วแต่ผู้นำ ต้องการให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้ไปดำเนินการให้ ตัดขาดเรื่องงบประมาณ แนวความคิด ยังหาจุดร่วมไม่ได้ เนื่องจาก ยังคิดไปคนละทิศละทาง บางกลุ่มไม่มีความกระตือรือร้นในการแสดงความคิดเห็น และระยะเวลาของการประชุมมีน้อย เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบายต่อรัฐบาล ส่วนราชการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และองค์กร

ภาคเอกชน

1.1 รัฐบาลควรกำหนดนโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติดที่ชัดเจน รวมทั้ง กำหนดมาตรการและแนวทางของการแก้ไขปัญหาที่สามารถนำมาปฏิบัติได้จริง มีระบบการตรวจสอบ ติดตามประเมินผล การปฏิบัติอย่างจริงจัง และต่อเนื่อง

1.2 ส่วนราชการต่างๆ ในฐานะเป็นกลไกของรัฐบาลจะต้องมียุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติดที่ชัดเจน สามารถนำไปปฏิบัติให้บังเกิดผลเป็นรูปธรรม มิใช่เป็นเพียงข้อสั่งการตามสายการบังคับบัญชา เพราะหากกลไกในระดับพื้นที่ไม่นำไปปฏิบัติหรือไม่มีประสิทธิภาพก็จะเกิดความล้มเหลว

1.3 กลไกการทำงานในระดับพื้นที่ตำบล หมู่บ้าน/ชุมชน ซึ่งเป็นจุดแตกหัก จะต้องให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาเสพติดอย่างจริงจัง โดยใช้แผนชุมชนเป็นเครื่องมือในการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล และที่สำคัญจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกภาคส่วน ทุกกลุ่ม/องค์กร ในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

2. ข้อเสนอแนะในเชิงการบริหารจัดการ

2.1 รัฐบาลควรจัดสรรงบประมาณให้แก่หมู่บ้าน/ชุมชน โดยตรง เพื่อให้สามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เช่น ค่าจัดตั้งชุดเวรยาม การฝึกอบรมอาชีพ ระยะสั้น ระยะยาว การส่งเสริมกีฬาและการออกกำลังกาย การฝึกอบรมให้ความรู้ถึงระเบียบกฎหมาย และโทษ พืชภัยของยาเสพติด เป็นต้น

2.2 ควรจัดหาเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความสามารถลงไปปฏิบัติงานในพื้นที่หมู่บ้าน/ชุมชน เพื่อทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาของคณะกรรมการหมู่บ้าน/ชุมชน เป็นผู้คอยประสานงานกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เช่น ฝ่ายปกครอง ป.ป.ส. ตำรวจ โรงพยาบาล สาธารณสุข และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2.3 ควรจัดหาวัสดุ-อุปกรณ์ ที่จำเป็นต้องใช้ในการปฏิบัติงานให้เพียงพอ เช่น ยานพาหนะ เครื่องมือสื่อสาร ตลอดจนเครื่องมืออื่น ๆ ที่จำเป็นต่อการจัดเวรยาม เป็นต้น

2.4 จัดตั้งศูนย์ประสานงานขึ้นให้ครอบคลุมทุกระดับ ตั้งแต่ ระดับหมู่บ้าน/ชุมชน ระดับตำบล ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด เพื่อทำหน้าที่เป็นหน่วยประสานข้อมูลยาเสพติด หน่วยปฏิบัติการเร็ว หน่วยลาดตระเวนหาข่าว เป็นต้น

2.5 หน่วยงานราชการระดับอำเภอ ตำบล ควรจัดทีมงาน ออกไปพบปะเยี่ยมเยือน หัวหน้าชุมชน และประชาชนในชุมชนเป็นประจำและต่อเนื่อง อย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง

2.6 ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกภาคส่วน ทุกกลุ่ม/องค์กร เข้ามามีส่วนร่วมทุกขั้นตอนของกระบวนการแก้ไขปัญหาเสพติด ตั้งแต่ การร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับประโยชน์ และร่วมติดตามประเมินผล อย่างแท้จริง

3. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

3.1 ควรมีการจัดทำฐานข้อมูลของผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด (ผู้ผลิต ผู้ค้า ผู้เสพ) ให้ครบทุกระดับตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน/ชุมชน ระดับตำบล ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด ให้ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน

3.2 ส่วนราชการที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดควร ร่วมกันทำงานในลักษณะของทีมงาน ในการออกไปพบปะผู้นำชุมชน และประชาชนในพื้นที่ โดยมีแผนการออกไปปฏิบัติให้ชัดเจนอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง

3.3 หน่วยงานด้านการปราบปราม ควรตั้งจุดตรวจ จุดสกัด จัดชุดสายตรวจลาดตระเวนหาข่าวทุกชุมชน และคอยประสานข้อมูลจากชุดเวรยามชุมชนอย่างใกล้ชิด

3.4 หน่วยงานด้านการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ ควรมีการทำงานในเชิงรุกมากขึ้น จัดเจ้าหน้าที่ออกไปปฏิบัติการร่วมกับคณะกรรมการชุมชนเพื่อร่วมกันค้นหาผู้เสพ/ ผู้ติดยาเสพติด เพื่อนำไปสู่กระบวนการบำบัดรักษาฯ นอกจากนี้ จะต้องให้ความรู้ความเข้าใจอย่างถูกต้องถึงโทษและพิษภัยของยาเสพติด การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ค่านิยม และความเชื่อที่ผิด ๆ ของประชาชน

3.5 ควรมีหน่วยงานออกไปพัฒนาอาชีพแก่ประชาชน เพื่อจะได้มีอาชีพและรายได้ที่เพียงพอแก่การดำรงชีพ เช่น การฝึกอาชีพระยะสั้น ระยะยาว การแปรรูปอาหาร และการแนะนำให้ชาวบ้านน้อมนำเอาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในวิถีชีวิตให้สามารถดำรงตนอยู่ได้อย่างไม่เดือดร้อน

3.6 ควรนำเอาโครงการแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง มาส่งเสริมให้ชาวบ้านนำไปประพฤติปฏิบัติอย่างจริงจัง เพื่อจะช่วยลดค่าใช้จ่ายในส่วนที่ไม่จำเป็นหรือของฟุ่มเฟือยลง เช่น การดื่มสุรา การเล่นเกมพนัน การลดค่านิยมความเป็นนักวัตถุนิยมหรือบริโภคนิยมลง เพื่อจะได้มีเงินออมมากขึ้น

4. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

4.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) กับชุมชนที่มียาเสพติดระบาดอย่างรุนแรง เช่น ในชุมชนแออัด หรือชุมชนหนาแน่น ที่มีประชากรอยู่กันอย่างหลากหลาย วัฒนธรรม หรือในพื้นที่ที่มีโรงงานอุตสาหกรรม ตลอดจนในพื้นที่ชายแดน เนื่องจาก เป็นแหล่งระบาดของยาเสพติดรุนแรง

4.2 ควรมีการศึกษาวิจัยกับกลุ่มเจ้าหน้าที่ที่มีบทบาทหน้าที่โดยตรง และมีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด เช่น ข้าราชการฝ่ายปกครอง ข้าราชการตำรวจ เจ้าหน้าที่เทศบาล เป็นต้น เพื่อเป็นการสะท้อนให้ฝ่ายเจ้าหน้าที่ของรัฐได้รับทราบข้อมูลทั้งสองด้าน ทั้งด้านความสำเร็จและด้านความล้มเหลว ตลอดจน ความเข้าใจถึงบทบาท อำนาจหน้าที่ของตนเอง